

Den kulturelle skolesekken, Rælingen:

Skoledag på gamle gården

Målgruppe: 4. trinn

Sted: Rælingen bygdetun

Elevene skal få et innblikk i skolehverdag og dagligliv på 1900-tallet (primært 1900-1960) gjennom deltakelse på 4 poster:

- 1) omvisning i hovedbygningen
- 2) skoletime på stabbursloftet
- 3) danseverksted på tunet med folkedanser og trekkspill
- 4) vassgraut og klesvask med bygdekvinnelaget

1. Omvisning i hovedhuset:

Hovedhuset på bygdetunet tilhørte gamle Fjerdingsby gård. Dette var en stor gård hvor det bodde mange. Huset hadde også en fangekjeller, og tunet var et rettersted fra gammelt av. <http://ralingen-historielag.no/bygdetunet/hovedhus/>

På omvisningen i hovedhuset vil elevene få se eksempler på hvordan man bodde tidligere. Hvordan var barnas, kvinnenes og mennenes verden på den tiden? Omvisningen bygger på barnas nysgjerrighet, og vil tilpasses gruppa. Det er mange spennende, gamle ting å se av kjøkkenutstyr, annet utstyr. Hvilke oppgaver hadde barna i huset?

2. Skoletime på stabbursloftet:

Elevene tar del i en gammeldags skoletime med tidsriktige rammer med skolebenker, kart, globus og plansjer. «Læreren» står ved kateteret og er tydelig og streng, men samtidig mild. Elevene kan få en smakebit av å «telle gammeldags», og stave «gammeldags». Utenatlæring og skjønnskrift er stikkord videre, og at elevene står ved siden av pulten når de skal si noe. Det er ønskelig at elevene har lært seg sangen «Da klokka klang» før de kommer.

Annen info relatert til dette: Høstferien het potetferie, og elevene hadde andre forventninger til å bidra hjemme etter skoletid enn bare å gjøre lekser. Få eller ingen organiserte aktiviteter, søndagsskole, bærplukking, barnepass, gårdshjelp. Arv av klær, og nøysomhet i alt.

Matpakka var pakket i matpapir som ble glattet ut og brettet sammen og tatt med hjem for å brukes igjen dagen etter.

3. Dans på tunet

Elevene får lære folkedans akkompagnert av en musiker på trekkspill.

I løpet av økten får elevene lære en pardans eller tretur, en marsj, en sangdans før disse repeteres.

På slutten av dagen samles alle barna på tunet og repeterer dansene.

Elevene kan gjerne forberedes på at de kommer til å danse sammen to og to på noe av det.

4. Vassgraut og klesvask

Elevene samles i huset «Svingen». <http://ralingen-historielag.no/bygdetunet/svingen/>

Dette er en gammel husmanns-stue som lå under Nordby bruk (sagbruk). De som bodde her, har jobbet på sagbruket. Husmenn eide som oftest huset sitt, men ikke grunnen. Om de måtte flytte (jobbe for andre), kunne de ta med seg huset (flyttet det stakk for stakk).

I dette huset får elevene vite at Anton Gabrielsen bodde her sammen med kone og 8 barn. Det høres mye ut- men sønnen Olaf bodde der senere med 15 barn (riktignok spredt over en periode på 25 år). Elevene får se litt på hvordan husmannsfamilier bodde- det var trangt om plassen i stua.

Eleven får smake på vassgraut, og får vite litt om hva folk spiste, hvilke klær de hadde på og hvordan klærne ble laget (rokk, karder, vev, strikking, ull og lin) Elevene får også prøve å bære vann og vaske klær med vaskebrett i sinkbalje.

Forberedelse

Det er fint om klassen forbereder:

- Øve sangen «Da klokka klang» av Margrethe Munthe (film her: <https://www.bing.com/videos/search?q=da+klokka+klang&qv=da+klokka+klang&FORM=V DRE> og tekst: <https://www.barnesanger.no/da-klokka-klang.html>)
- Hvordan skal elevene oppføre seg i rollespillet på skolestua hvor de har gammeldags skole? (rekke opp hånden, stå ved siden av pulten når de snakker, lese i kor osv)

Tips/ideer til annen forberedelse som kan gjøres før klassen kommer til bygdetunet:

- Fager kveldssol smiler: øve teksten på 1. vers utenat? <http://www.learnlearn.net/sanger/Fagerkveldsolsmiler.htm>
- Intervjue besteforeldre (eller andre voksne) om skolehverdagen deres.
- Hvordan var skolesystemet? Hva var en husmann?
- Se på bilder av skoleklasser og snakk om hva elevene har på seg, hvordan ser læreren ut osv.
- Hvordan lekte barna? Slengtau, hoppetau, paradiset, Titten på hjørnet, Boksen går, kaste på stikka, Vippe pinne, Slå på ring, Ta den ring og la den vandre osv.